

**Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**

ПЕДАГОГІКА

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня БАКАЛАВР**

спеціальність 035 Філологія
спеціалізація 035.03 слов'янські мови та літератури (переклад включно),
035.060 східні мови та літератури (переклад включно)

Львів
2020 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Заячківська Надія Михайлівна, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, кандидат педагогічних наук, доцент

Програму обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету педагогічної освіти на засіданні кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Протокол № 1 від “27” серпня 2020 року

Завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

проф. Квас О.В.
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

“ ____ ” _____ 2020 року

Затверджено Вченою радою факультету педагогічної освіти

Протокол № 1 від “31” серпня 2020 року

Голова Вченої ради

_____
Герцюк Д.Д.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

“ ____ ” _____ 2020 року

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “Педагогіка” для студентів 3-го курсу за спеціальністю 035 Філологія, спеціалізацією 035.03 слов’янські мови та літератури (переклад включно), 035.060 східні мови та літератури (переклад включно).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності, методи, форми організації педагогічної взаємодії, спрямованої на формування в учнів знань, умінь, системи загальнолюдських цінностей.

Міждисциплінарні зв’язки: філософія, психологія, соціологія, етика, естетика, історія, українська мова, фізіологія, методика викладання фахових дисциплін

Програма навчальної дисципліни складається з **таких змістових модулів:**

1. Загальні основи педагогіки
2. Основи дидактики
3. Загальні основи теорії виховання

1. Мета і завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Педагогіка” є формування у студентів знань, умінь організації процесів навчання й виховання як педагогічної взаємодії з учнями, особистісного ставлення до педагогічної діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Педагогіка” є:

- донести до студентів суспільне значення педагогічної діяльності;
- ознайомити з основами історії педагогіки, дидактики, теорії виховання та загальними засадами організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти;
- сформувати вміння організовувати освітній процес та взаємодіяти з учнями;
- сприяти виробленню компетентностей, необхідних для творчої педагогічної діяльності;
- застосовувати набуті теоретичні знання та вміння під час проходження педагогічної практики.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти, повинні:

знати:

- сутність головних педагогічних категорій;
- методи науково-педагогічних досліджень;
- основні віхи історичного розвитку освіти в Україні та за кордоном;
- особливості розвитку особистості;
- тенденції розвитку освіти у сучасному світі;

- сутність, структуру та особливості процесу навчання у школі;
- критерії відбору змісту навчального матеріалу з мови та літератури, основні джерела змісту освіти;
- традиційні та інтерактивні методи навчання;
- сучасні організаційно-методичні форми навчання учнів;
- критерії оцінювання діяльності педагога та учня;
- сутність, напрями, форми і методи виховання учнів;
- шляхи, умови, формування учнівської спільноти;
- основи педагогічного спілкування;

вміти:

- застосовувати методи науково-педагогічного дослідження;
- аналізувати історичний досвід та сучасні тенденції розвитку освіти;
- аналізувати вікові особливості учнів;
- ставити навчальну мету, відбирати, структурувати зміст навчального матеріалу;
- розвивати інтерес учнів до навчального предмета;
- складати плани-конспекти різних типів навчальних занять;
- застосовувати різноманітні методи і прийоми організації виховного впливу на учнів;
- окреслювати структуру та складати план-конспект виховного заходу;
- аналізувати та знаходити вихід із різноманітних педагогічних ситуацій.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 32 ауд. год., 58 год. самостійної роботи. Всього 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

Тема 1. Педагогіка як наука. Поняття про інклюзивну освіту (2 год)

Педагогіка як наука про виховання. Теорії походження виховання. Головні стадії розвитку педагогіки. Предмет і основні категорії педагогіки. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Система педагогічних наук. Структура загальної педагогіки.

Інклюзивна освіта. Соціально-психологічні та гуманітарні аспекти роботи з учнями з обмеженими можливостями та пов'язані з нею педагогічні проблеми. Міжнародний досвід упровадження інклюзивної моделі освіти (Швеція, Канада, Польща). Програма “Інклюзивна освіта” Всеукраїнського фонду “Крок за кроком”.

Методи науково-педагогічного дослідження, їхня загальна характеристика.

Тема 2. Загальний огляд історичного розвитку освіти за кордоном та в Україні (2 год)

Виникнення організованих форм виховання. Виховання і навчання в умовах цивілізацій Стародавнього Сходу та античного світу Середземномор'я. Головні типи шкіл у середні віки. Педагогічна думка епохи Відродження та Нового часу. Педагогічна діяльність, погляди Я.-А. Коменського, Й.-Г. Песталоцці, Д. Локка, Ф.-В.-А. Дістервега, Ж.-Ж. Руссо, Й.-Ф. Гербарта, Дж. Дьюї, М. Монтесорі. Інноваційні освітні процеси в ХІХ–ХХ ст.

Виховання і навчання дітей наших предків. Навчально-виховні традиції Київської Русі. Особливості навчально-виховного процесу у братських школах.

Козацька педагогіка. Виникнення університетів в Україні. Особливості розвитку освіти в Галичині та на Східній Україні. Видатні персоналії в українській педагогіці: Г. Сковорода, О. Духнович, К. Ушинський, Г. Ващенко, С. Русова, А. Макаренко, В. Сухомлинський.

Тема 3. Розвиток і формування особистості (2 год)

Поняття про особистість, її розвиток і формування. Особа, індивід, особистість, індивідуальність. Головні чинники, які впливають на розвиток особистості: спадковість, середовище та виховання. Роль виховання як цілеспрямованої, регульованої діяльності.

Вікові етапи в розвитку особистості. Індивідуально-вікові особливості школяра молодшого, середнього і старшого шкільного віку та їх урахування в навчально-виховному процесі.

Сучасні теорії та концепції розвитку особистості (психоаналітичний, психосоціальний, механістичний (біхевіоризм), гуманістичний тощо).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСНОВИ ДИДАКТИКИ

Тема 4. Поняття про дидактику та сутність процесу навчання. Зміст освіти (2 год)

Дидактика – теорія освіти і навчання. Предмет і завдання дидактики. Головні категорії дидактики. Дидактичні принципи (науковості, міцності, систематичності й послідовності, доступності, зв'язку навчання з життям, свідомості та активності, наочності, емоційності, демократизації та гуманізації навчально-виховного процесу, врахування індивідуальних особливостей учнів у процесі навчання тощо).

Структура навчального процесу (цільовий, стимулювально-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, контрольно-регулювальний, оцінно-результативний компоненти). Функції процесу навчання (освітня, виховна, розвивальна).

Зміст освіти в сучасній школі. Джерела, що визначають зміст освіти сучасної школи: навчальний план, навчальні програми, підручники та посібники. Державний і шкільний компонент програмного матеріалу. Навчальні підручники та посібники з мови і літератури, вимоги до них.

Тема 5. Методи навчання (2 год)

Поняття методу і прийому навчання. Проблема класифікації методів навчання у педагогічній науці. Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Методи стимулювання навчальної діяльності учнів. Методи контролю і самоконтролю у навчанні.

Поняття про інтерактивні методи навчання (мозкова атака, “сніжка”, “гаряче крісло” тощо). Проблема вибору та вдосконалення методів навчання на сучасному етапі розвитку школи.

Тема 6. Форми організації навчання. Педагогічна діагностика (2 год)

Поняття про форми організації навчання. Становлення і розвиток форм організації навчання в історичному часі. Урок – головна форма організації навчання в сучасній школі. Типологія і структура уроків. Триєдина мета уроку. Попередня та безпосередня підготовка вчителя до уроку.

Інші форми організації навчання: шкільна лекція, семінарське і лабораторне заняття, навчальна конференція, практикум, навчальна екскурсія, факультативне заняття, шкільна лекція, гурток. Поняття про засоби навчання. Технічні засоби навчання на уроках та в позанавчальній педагогічній діяльності.

Педагогічна діагностика. Функції контролю: освітня, діагностична, виховна, управлінська. Головні види, форми і методи контролю. Дванадцятибальна система оцінювання в сучасній школі України. Причини та шляхи усунення неуспішності учнів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ТЕОРІЇ ВИХОВАННЯ

Тема 7. Основи теорії виховання. Соціальні інститути виховання (2 год)

Процес виховання, його структурні елементи. Головні принципи виховання (єдності національного і загальнолюдського, природовідповідності та культуровідповідності виховання, активності, самодіяльності, творчої ініціативи вихованців, демократизації та гуманізації виховання, єдності навчання і виховання, диференціації та індивідуалізації виховного процесу, єдності педагогічних вимог школи, сім’ї та громадськості тощо).

Мета і зміст національного виховання. Виховний ідеал та його еволюція в українському суспільстві. Поняття методу та прийому виховання. Методи та форми виховання. Головні соціальні інститути виховання: сім’я, школа, церква, групи ровесників.

Тема 8. Основи педагогічного спілкування (2 год)

Поняття про педагогічне спілкування. Аналіз головних функцій спілкування. Позиції партнерів у спілкуванні. Параметри педагогічного спілкування (перцептивний, інтеаркційний, інформаційний). Основні помилки у сприйманні людини людиною та шляхи їхнього подолання.

Головні стилі (авторитарний, ліберальний, демократичний) та рівні (примітивний, маніпуляційний, стандартизований, конвенційний, діловий, ігровий, духовний) педагогічного спілкування. Аналіз типових бар’єрів у спілкуванні. Шляхи подолання педагогічних конфліктів.

3. Рекомендована література

Основна

1. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. К., 2008.
2. Волкова Н.П. Педагогіка. К., 2007.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К., 1996.
4. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI ст.»). К., 1994.
5. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: Навч. посіб. К., 2005.
6. Кузьмінський О., Омеляненко В. Педагогіка: Підручник. К., 2003.
7. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. К., 2007.
8. Педагогіка. Хрестоматія / Уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К., 2003.
9. Фіцула М. Педагогіка. К., 2002.
10. Ягупов В. В. Педагогіка: Навч. посібник. К., 2002.

Допоміжна

11. Абрамян В.Ц. Театральна педагогіка. К., 1996.
12. Амонашвілі Шалва. Педагогічні притчі: виховання серцем. Харків, 2017.
13. Бойко А.М., Бардінова В.Д., Гриньова М.В., та ін. Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги: Підручник / За заг. ред. А.М.Бойка. К., 2004.
14. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава, 1994.
15. Енциклопедія освіти / Ред. В.Г. Кремень. К, 2008.
16. Зайченко І.В. Історія педагогіки. У двох книгах. К., 2010.
17. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>.
18. Заячківська Н. Навчально-методичні матеріали «Зміст освіти в середній загальноосвітній школі» для студентів педагогічних спеціальностей. Львів, 2001.
19. Заячківська Н. Педагогіка: збірник тестів: навч.-метод. посіб. Львів, 2011.
20. Караманов О.В. Визначення головних цілей уроку і виховного заходу. Львів, 2006.
21. Ковальчук О., Когут С. Основи психології та педагогіки. Львів, 2009.
22. Костюк Г. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. К., 1989.
23. Кошманова Т.С. Методичні вказівки до вивчення теми «Концептуальні моделі розвитку особистості школяра» для студентів педагогічних відділень університетів. Львів, 1994.
24. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. Львів, 2001.
25. Рудницька О.П., Болгарський А.Г., Свистельнікова Т.Ю. Основи педагогічних досліджень. К., 1998.
26. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навч. посібник. Дрогобич, 2001.
27. Скільський Д. Історія зарубіжної педагогіки. К., 2011.

28. Скільський Д. Історія української педагогіки. Ілюстрований навчальний посібник. Тернопіль, 2012.
29. Сявавко Є. І. Українська етнопедагогіка. Львів, 2002.
30. Їржі Томан. Мистецтво говорити. К., 1989.
31. Українська педагогіка в персоналіях: у 2 кн. Навч. посібник / За ред. О. В. Сухомлинської. – К., 2005.
32. Ярмощук І. Інклюзивне навчання в системі освіти // Шлях освіти, 2009. С.24-28.

Інтернет-ресурси:

<http://mon.gov.ua>

<http://pedpresa.com.ua>

https://pidruchniki.com/1878100834951/pedagogika/metodologiya_pedagogiki

<http://studentam.net.ua/content/view/2233/97/>

- 3. Форма підсумкового контролю успішності навчання:** іспит
- 4. Засоби діагностики успішності навчання:** поточне оцінювання, тести проміжного контролю, оцінювання завдань самостійної роботи.